

KOGNITIVNI VIDIK E- IZOBRAŽEVANJA

Vanda Rebolj

“STARO” IZOBRAŽEVANJE

- Poudarek je na množici podatkov iz različnih, nepovezanih strok in disciplin
- Obseg vsebin raste
- Podatke in dejstva, domneve in teorije prenašamo na učence s predavanji in učbeniki
- Učenci so večinoma pasivni sprejemniki naštetega
- Pričakujemo, da bodo našteto sprejemali in pomnili
- Zahtevamo reprodukcijo, kot dokaz, da znajo

POSLEDICE “STAREGA” IZOBRAŽEVANJE

- ◉ Manjša učinkovitost pri pridobivanju koristnega znanja
- ◉ Problem trajnosti znanja
- ◉ Psihološki problemi, npr. motivacija
- ◉ Osebnostni problemi, npr. zaupanje vase
- ◉ Posledice psiholoških in osebnostnih problemov: odvrčanje od nadaljnjega izobraževanja

“NOVO” IZOBRAŽEVANJE

Poudarek je na učencu

- ◉ Najprej ga učimo o njem samem
- ◉ Razvijamo njegove sposobnosti
- ◉ Učimo ga, kako se učinkovito uči
- ◉ Učimo ga iskati in vrednotiti ter selekcionirati informacije
- ◉ Učimo ga delati z informacijami v skladu z njegovo hitrostjo dožemanja
- ◉ Naučimo ga kritičnega mišljenja
- ◉ Naučimo ga odkrivati lastne in druge probleme
- ◉ Naučimo ga reševati probleme
- ◉ Med učenjem organiziramo pomoč, čeprav predpostavljamo, da jo bo uporabil, kadar bo sam menil, da jo potrebuje

KAJ JE IN KAJ NI VEZANO NA ELEKTRONSKI SVET?

- ◉ Pestalozzi: učencu naj da učitelj samo izhodiščno znanje, potem naj išče sam
- ◉ Slovenske izkušnje: Svetina, M. Požarnik, Mihevc)
- ◉ Izobraževanje mora iz “starega” v “novo” izobraževanje ne glede na tehnologijo
- ◉ Tehnologije, npr. IT, nam lahko olajšujejo ta prehod
- ◉ Tehnologije olajšujejo prehod, če jih ustrezno uporabljamo.

STARO IN NOVO

Staro

1. Učenca poučujemo
2. Pričakujemo, da sprejema
3. Pričakujemo, da pomni
4. Pričakujemo, da reproducira

Po količini reproduciranega vrednotimo znanje in njega samega

Novo

1. Učenca usposobimo za učenje
2. Učenca osebno okrepimo za učenje

---

1. Učenec se uči

2. Učenec odkriva in rešuje probleme

Po učinkovitosti odkrivanja in reševanja problemov vrednotimo njegovo znanje

OBA NAŠA KORTEKSA ALI ZAKAJ MORAMO POZNATI MOŽGANE?

- ◉ Levi in njegove zadolžitve
- ◉ Desno in njegove zadolžitve
- ◉ Kako ju izkoristiti?
- ◉ Ali ju z ustrezno tehnologijo, npr. z IT , lahko bolje izkoristimo?
- ◉ Kaj je zmogljivost možganov?
- ◉ Kako jo izmeriti?

KOGNITIVNI VIDIK E-UČENJA

Eden od vidikov, ki obravnava miselni proces pri e-učenju, ki temelji na delovanju možganov

STORILNOST IN MOŽGANSKA ZMOGLJIVOST

STORILNOST= IZRABA ZMOGLJIVOSTI MOŽGANOV

- Nizka storilnost kljub visoki zmogljivosti možganov
- Je možna visoka storilnost ob nižji zmogljivosti?
- Ideal: visoka storilnost pri zelo zmogljivih možganih
- Kako povečati zmogljivost možganov?

NEKATERI UKREPI ZA BOLJŠO STORILNOST (IZRABO MOŽGANOV)

- ◉ Razumevanje njihovega delovanja
- ◉ Razumevanje delovanja spomina
- ◉ Urjenje spominskih tehnik
- ◉ Poznavanje koordinacije med čutili in možgani
- ◉ Poznavanje učnih tehnik
- ◉ Poznavanje in trening pozornosti
- ◉ Poznavanje motivacije in tehnik motiviranja
- ◉ Uporaba ključnih pojmov pri zapisovanju in pomnjenju
- ◉ Poznavanje tehnik mišljenja

SPLET: UČNO OKOLJE, KI SPREJME DEL STAREGA IN PRINAŠA MNOGO NOVEGA

- ◉ Uporabno “staro”
- ◉ Nove možnosti
- ◉ Kaj od “novega” je resnično uporabno?
- ◉ Neuporabno “staro”

SPOZNAVNI PROCES

MIŠLJENJE KOT SPOZNAVNI PROCES

- ◉ Zunanji dražljaji zanj niso nujni.
- ◉ Zunanji dražljaji ga lahko sprožijo in usmerjajo
- ◉ Mišljenje ustvarja nove in obnavlja stare miselne zveze in je v svojem bistvu ustvarjalno.
- ◉ Sestavlja ga zaporedje operacij, ki ustvarjajo nova stanja, dokler ne pridemo do rešitve.
- ◉ Kaj na spletu?

O BRANJU

Branje je dojetanje sporočila, zapisanega s simboli.

- ⊙ Problem bralnega udobja na zaslonu (povezava po vidnem živcu z možgani)
- ⊙ Dojetanje simbolov (hitrost, prepoznavanje)
- ⊙ Povezovanje novih sporočil s starimi spoznanji v smiselno celoto (razčlemba, selekcija, presoja ...)
- ⊙ Pomnenje (skladiščenje)
- ⊙ Priklic v potrebnih podatkov na zahtevo
- ⊙ Uporaba priklicanih podatkov

O BRANJU NA ZASLONU

Zaslon zasnove branja ne spreminja, če je za branje ustrezno pripravljen.

Omogoča sledenje - oči naj se gibljejo.

Zato: Prava velikost simbolov, prava količina na zaslonski sliki.

Omogoča naj dojemanje zaključenih sklopov 3-5 besed (ne več, ne besedo za besedo).

Zato: Strukturiranje besedila.

Počasnejši bralec naj ima na zaslonu manj besed.

Zato: Uporaba nečrkovnih simbolov, ali večje pisave

Odstraniti motnje, ki dekoncentrirajo.

Zato: Odstranimo z vsebino nepovezane elemente.

Simboli morajo biti brez napora razumljivi.

Zato: Uporabimo, znane ali logične simbole, prilagojene bralcu.

ŠIRJENJE BRALNEGA POLJA NA ZASLONU

- Razvrščanje delov besedila na zaslonu
- Stalnice na zaslonu
- Drevesa kot pregledna kazala in pripomoček za spoznavanje in sistemiziranje vsebine
- Od razbiranja simbolov k dojemanju vsebine
- Spajanje vsebine zaslonskih slik

VEŠČINA BRANJA

- Trening branja
- Nevarnosti treninga branja pod psihološkim pritiskom: napačno dojetanje, blokade
- Večpredstavnost kot nadomestek ali dopolnilo simboličnega zapisa
- “Branje” navodil in vpliv predhodnih zaznav na dojetanje
- Nujne in nepotrebne rutine na zaslonu
- Branje in e-komunikacija

KAJ JE DODANA VREDNOST I K DOJEMANJU Z BRANJEM NA ZASLONU?

- ?

- ?

- ?

- ?

POMOČ

- Preglednost (sistemiziranje) vsebine

- Razsežnejše bralno polje

- Prilagajanje zaslonske slike bralcu

- ?

POMNENJE

Zanima nas predvsem

- ◉ Pomnenje kot skladiščenje informacij
- ◉ Priklic informacij (med učenjem, takoj po učenju, dalj časa po učenju)
- ◉ Uporaba priklicanih informacij
- ◉ Kaj lahko storimo v spletnem okolju, da bo pomnenje boljše?

NEKATERI IZSLEDKI O POMNENJU PRI UČENJU NA SPLETU

1. Vprašanje kakovosti e-učenja nasploh
2. Priklic takoj po učenju in kasneje
3. Potreba po pomnenju pri šolskem izobraževanju in pri izobraževanju za delo
4. Potreba po pomnenju glede na vrsto informacij:
  - Pomnenje podatkov
  - Pomnenje povezav in postopkov

PONAVLJANJE:

NEKAJ IZKUŠENJ IZ TRADICIONALNEGA IZOBRAŽEVANJA

- ◉ 10 minut po učenju 5 minut ponavljate, če ste se 1 uro učili (priklic se bo ohranil 1 dan)
- ◉ 1 dan po učenju ponavljajte 2-4 minute (priklic se bo ohranil 1 teden)
- ◉ 7 dni po učenju ponavljajte 2 minuti (priklic se bo ohranil 1 mesec)
- ◉ 1 mesec po učenju ponavljajte 2 minuti (priklic se bo ohranil relativno trajno, ker se informacije vsidrajo v dolgoročni spomin - DS)
- ◉ Za trajnejše vztrajanje v DS je potrebno še občasno ponavljanje

PONAVLJANJE V SPLETNEM OKOLJU IN NJEGOVI NADOMESTKI

- ◉ Vzorec ponavljanja načrtujemo in postavimo pred učenjem in je del načrtovanja procesa učenja
- ◉ Vedno moramo protiukrep aktivirati tedaj, ko začne možnost priklica padati
- ◉ Ponavljanje kot dril
- ◉ Nadomestilo za ponavljanje: Podaljšano ukvarjanje z učno vsebino ob močni motivaciji in čustveni vpletenosti.
- ◉ Nadomestilo za ponavljanje: Pojačanje vhodnega dražljaja in s tem povečanje njegove prodornosti na poti v dolgoročni spomin.

POJAČANJE VHODNEGA DRAŽLJAJA IN S TEM POVEČANJE NJEGOVE PRODORNOSTI NA POTI V DOLGOROČNI SPOMIN ALI UDARNI UČINEK SPOMINA

Kaj lahko storimo?

Podaljšanje trajanja vhodnega dražljaja

Napad na več čutil (multimedija)

Povezovanje informacij s čustvenimi dražljaji

Vizualna pretvorba informacij - v žive slike

Vezava na posebne efekte (karikiranje, spolnost, humor, pretiravanje,
vezava na aktualne dogodke ...)

Vpenjanje informacij v prijetne podobe (neprijetne zavračamo)

POVEZOVANJE INFORMACIJ ZA BOLJŠE POMNENJE

Povezovanje novih informacij v snope

- ◉ Grafikon, tabela
- ◉ Slika
- ◉ Zaporedje

Povezovanje novih informacij z znanimi

- ◉ Asociiranje
- ◉ Urejanje informacij v zaporedja ali sisteme

**PRI NAČRTOVANJU E-UČENJA,
PRIPRAVI E-GRADIV IN E-OKOLJA
MORAMO ZAGOTOVITI POMNENJE.**

**NAČRTOVALEC PA MORA BITI
SPOSOBEN ODGOVORITI NA
VPRAŠANJE, S KATERIMI POSTOPKI
ALI SREDSTVI SE BODO
INFORMACIJE UMESTILE V
DOLGOROČNI UČENČEV SPOMIN.**